

TECHNISCH LEESONDERWIJS IN GROEP 3

De staat van het leesonderwijs op zeven scholen onderzocht door middel van toetsgegevens, vragenlijsten en een interview.

Door Mylou Joores
12401137

Achtergrond

Aanleiding

Goed technisch leren lezen is belangrijk voor zelfvertrouwen, leesplezier, het uitvoeren van dagelijkse taken, een goede gezondheid, de schoolloopbaan en de toekomstige carrière (DeWalt et al., 2004; Roman, 2004; Harlaar et al., 2012; Timmermans, 2005). Nationaal en internationaal onderzoek laat echter zwakke leesprestaties zien (Westerloo, 2017; Gubbels et al., 2019; Glopper & Otter, 1992).

Over technisch lezen

Technisch lezen is de vaardigheid om geschreven woorden te verbinden met hun gesproken vorm (Struiksma, 2011), ook wel decoderen genoemd. Het is een vaardigheid die aangeleerd moet worden en dus niet op een natuurlijke wijze verworven wordt door interacties met anderen, zoals leren praten en luisteren (Aarnoutse & Vernooy, 2018). Als effectieve aspecten van het leesonderwijs zijn geïdentificeerd: de overgang van groep 2 naar groep 3, de methode, een deskundige leerkracht, directe instructie, differentiatie, tijd, vroegtijdige interventies en tot slot monitoring en signalering.

Onderzoeksvragen

Hoofdvraag: Hoe kunnen de leerkracht, de interne begeleider en de directie hun handelen vormgeven zodat alle kinderen in groep 3 voldoende leren lezen?

Deelvraag 1: In hoeverre lukt het om de leerlingen in groep 3 voldoende te leren lezen? Hiervoor wordt een 95% criterium gehanteerd.

Deelvraag 2: Welke effectieve aspecten vanuit de wetenschappelijke criteria voor goed leesonderwijs worden volgens de leerkrachten ingezet en wat kan nog beter?

Deelvraag 3: Welke effectieve aspecten vanuit de wetenschappelijke criteria voor goed leesonderwijs worden volgens de interne begeleider en directie ingezet en wat kan nog beter?

Deelvraag 4: Welke effectieve aspecten uit de literatuur zijn significante voorspellers van de leesresultaten van de leerlingen?

Tabel 2

Resultaten regressieanalyse DMT vaardigheidsscore

Stap	Variabele	b	t	p	ΔR^2	R^2 totaal
1	overgang groep 2/3	3.924	2.960	.003	.041	.041
2	methode afmaken	2.952	2.557	.011	.017	.058
3	directe instructie	-4.026	-2.053	.041	.011	.069

Uit de andere regressieanalyses kwamen dezelfde voorspellers

Directe instructie is een negatieve voorspeller

Nog veel variantie blijft onverklaard

Conclusie

Deelvraag 1: Geen van de 7 scholen slaagt erin haar leerlingen voldoende te leren lezen in midden groep 3. Het 95% criterium is echter haalbaar.

Deelvraag 2: De meeste schaalscores op de leerkrachtvragenlijst waren voldoende of excellent. De schalen waar het vaakst excellent op is gescoord zijn directe instructie, overgang groep 2/3 en methode afmaken.

Deelvraag 3: De interne begeleider en directeur van 303 uiten zich positief over het leesonderwijs, ondanks de onvoldoende resultaten. Er zijn enige gelijkenissen met de leerkrachtvragenlijst.

Deelvraag 4: Methode afmaken, overgang groep 2/3 en directe instructie bleken significante voorspellers. Opvallend is dat directe instructie een negatief effect had op de leesresultaten. Hier zijn verschillende verklaringen voor te bedenken.

Hoofdvraag: Leerkrachten dienen aandacht te besteden aan het afmaken van de methode en de overgang van groep 2 naar groep 3. De interne begeleider en directie dienen hierin te ondersteunen en te stimuleren.

Methode

Participanten

- 7 scholen, 14 leerkrachten, 11 klassen, 207 leerlingen
- School 303 (aanvrager) gebruikt Veilig Leren Lezen, de anderen TaalOceaan

Toetsgegevens

- AVI. Vlot en accuraat technisch lezen op woordniveau. Variabele: beheersingsniveau M3 wel of niet behaald
- Drie-Minuten-Toets (DMT). Vlot en accuraat technisch lezen op woordniveau. Variabelen: vaardigheidsscore en niveauwaarde kaart 1+2 M3

Vragenlijst 'Goed leesonderwijs in groep 3'

- Geconstrueerd op basis van het theoretisch kader
- Stellingen over het leerkrachthandelen op vijfpunts Likertschaal
- Originele vragenlijst: 8 schalen, 111 items. Afnameduur +-30 minuten.
- Herziene vragenlijst n.a.v. betrouwbaarheidsanalyse: 8 schalen, 68 items. Enkele schalen zijn verwijderd of aangepast

Interview

- Afgenomen bij de interne begeleider en directeur van school 303
- Interviewopzet gebaseerd op de schalen van de leerkrachtvragenlijst

Analyse

- Deelvraag 1 en 2: beschrijvende statistiek
- Deelvraag 3: uitspraken gecodeerd voor elke schaal van de vragenlijst
- Deelvraag 4: lineaire en logistische regressie, stapsgewijze regressie. De afhankelijke variabelen zijn DMT en AVI, de onafhankelijke variabelen zijn de schalen van de vragenlijst.

Tabel 1

Voldoende leren lezen in groep 3

School/klas	%AVI M3	%DMT
School 303 groep 3a	35	25
School 303 groep 3b	42.9	35.7
Gemiddeld alle 7 scholen	61.4	53.6

Resultaten vragenlijst

Schaalscore	Frequentie
Schaalscore 1 tot 2 – onvoldoende	2
Schaalscore 2 tot 3.5 – matig	39
Schaalscore 3.5 tot 4 – voldoende	28
Schaalscore 4 tot 5 – goed / excellent	43

Gemiddelde schaalscore per schaal

Directe instructie 3.94 doelen opstellen 3.04 tijd 3.62
Methode afmaken 3.42 methode opvolgen 3.48 differentiatie 3.59
Deskundige leerkracht 3.55 overgang groep 2 naar groep 3 4.28

Discussie

Sterke punten van dit onderzoek

- Signaleringsfunctie: onvoldoende resultaten.
 - Mixed methods: toetsgegevens, vragenlijsten, interview.
 - Nieuwe vragenlijst ontwikkeld die diverse aspecten meet van leesonderwijs.
- Bependingen
- Geen multilevel analyse uitgevoerd ondanks geneste data structuur
 - Geschonden assumpties en geen randomisatie: beperkt generaliseerbaar.
 - Vragenlijst niet onderzocht op validiteit en betrouwbaarheid; zelfrapportage.
- Vervolgonderzoek
- Effectief leesonderwijs onderzoeken middels observaties (objectiever).
 - In hoeverre zijn de gangbare leesmethodes wetenschappelijk onderbouwd?
 - Longitudinaal onderzoek naar invloed leesonderwijs op leesresultaten

Gebruikte literatuur

- Aarnoutse, C., & Vernooy, K. (2018). Goed leren lezen. *Zorgbreed*, 15(3), 30–35.
- DeWalt, D. A., Berkman, N. D., Sheridan, S., Lohr, K. N., & Pignone, M. P. (2004). Literacy and health outcomes. *Journal of general internal medicine*, 19(12), 1228-1239.
- de Glopper, K., & Otter, M. E. (1992). Leesprestaties van Nederlandse kinderen vallen tegen. *Didaktief*, 12, 6-46.
- Gubbels, J., van Langen, A. M. L., Maassen, N. A. M., & Meelissen, M. R. M. (2019). Resultaten PISA-2018 in vogelvlucht. Enschede: Universiteit Twente. doi: 10.3990/1.9789036549226
- Harlaar, N., Kovas, Y., Dale, P. S., Petrill, S. A., & Plomin, R. (2012). Mathematics is differentially related to reading comprehension and word decoding: Evidence from a genetically sensitive design. *Journal of educational psychology*, 104(3), 622.
- Roman, S. P. (2004). Illiteracy and older adults: Individual and societal implications. *Educational gerontology*, 30(2), 79-93.
- Struiksma, C. (2011). Technisch lezen. *Interventie bij onderwijsleerproblemen*, 11.
- Westerloo, A. (2017). In principe kan elk kind leren lezen. *BM04*